

A photograph of three men in traditional Malian clothing. The man on the left is smiling and wearing a grey robe and a white cap. The man in the middle is wearing a green robe and a white cap. The man on the right is wearing a light blue robe and a white cap, looking directly at the camera. They are standing in a room with a stone wall and several sacks of rice. The man on the right is holding a large white sack with 'MBALMA' written on it.

MINDER VIS, *meer rijst*

De visvangst in Mali loopt snel terug, onder andere door klimaatverandering. Visser Boukadali (links, zie ook coverfoto) heeft monden te voeden en teelt daarom nu ook rijst. Gemakkelijk is het niet. „De regentijd is onvoorspelbaar geworden.”

Visser en boer Boukadali Nientao (55) uit het Malinese Kouakourou bekijkt de vangst van de ochtend met tevredenheid. „Normaal moeten we hier een hele ochtend voor werken, nu hebben we het binnen een uur binnengehaald.” Een mazzeltje voor Nientao, want over het algemeen loopt de visvangst in Mali terug. Door menselijk handelen en de merkbare klimaatverandering is het voor de bewoners in de Nigerdelta moeilijker geworden om in hun dagelijkse voedsel te voorzien. Omdat de bevolking van de vissersdorpen intussen sterk toeneemt, worden vissers en hun families gedwongen om naast de verschaalde visvangst, rijst

Zonder water, geen vis en geen rijst

en andere gewassen te gaan verbouwen. Ze zijn daarbij afhankelijk van de waterstanden van de rivier en regenval. Maar juist omdat die steeds minder betrouwbaar zijn, vermindert de kans op een goede oogst. Door de grote stuwdammen die stroomopwaarts zijn gebouwd door de Malinese overheid, is het peil van de Niger in de Nigerdelta aanzienlijk verlaagd. Hierdoor komen minder velden voldoende onder water te staan voor het verbouwen van rijst. Kunstmatige irrigatie van de velden is daarom van levensbelang.

Geluk

Boukadali Nientao is van oorsprong visser, net als veel andere inwoners van Kouakourou, een echt Bozodorpje. In Mali staan de Bozo bekend als vissersvolk. Maar tegenwoordig redt bijna geen enkele Bozo het om rond te komen van alleen visserij. Ook Boukadali is lang geleden aan rijstteelt gaan doen naast het vissen, om zijn gezin van voldoende voedsel te kunnen voorzien. „Als ik vroeger ging vissen, ving ik wel een hele kano vol met vis. Maar omdat er steeds minder vis in de rivier zit en ik steeds meer monden te voeden krijg, was de visserij niet meer voldoende om van rond te komen. Toen ben ik begonnen met rijstbouw op de uiterwaarden. Ik zaaide de rijst in vlak voor de

regentijd. En als ik geluk had, kwam de regen op tijd. Maar steeds vaker regende het later dan ik verwachtte en verpieterden de jonge rijstplantjes op het land. De regentijd is onvoorspelbaar geworden. En bij rijst komt het er nogal op aan dat je op tijd zaait. Lopen de uiterwaarden te vroeg onder water, dan zijn de rijstplanten niet voldoende ontkiemd en spoelen ze weg. Komt het water te laat, dan drogen de rijstplanten uit.”

Salaris

Sinds er dammen zijn aangelegd in de Niger is het waterniveau van de rivier niet meer zo hoog als vroeger. Boukadali is daarom nu aangewezen op de irrigatie van rijstvelden met steun van ICCO-partner GRAT, dat staat voor Groupe de Recherche et d'Applications Techniques. GRAT pompt water uit de Niger op de rijstvelden en geeft daarmee meer zekerheid van een goede rijst oogst. De geïrrigeerde rijstbouw heeft dus zijn intrede gedaan. Door rijst te verbouwen op geïrrigeerde velden zijn de boeren niet meer afhankelijk van de regenval en de getijden. Alle boeren uit het dorp die hier aan meedoen, hebben op advies van GRAT een gezamenlijke lening afgesloten. Daar wordt het onderhoud van de pomp bij de rijstvelden van betaald, de mest, het zaaigoed, de benzine voor de pomp en het salaris van de pompbeheerder. Ook heeft GRAT vorig jaar een graanschuur neergezet waar de rijst oogst opgeslagen kan worden. De boeren lossen hun lening af in rijst. Van de verkoop van deze rijst wordt steeds een deel van de gezamenlijke lening afgelost. De rest van de oogst is voor de boeren zelf. Door hulp van GRAT wordt de opbrengst

van de rijstvelden steeds beter, uiteindelijk zullen de boeren niet eens meer geld hoeven te lenen om alles draaiende te houden. En dan kunnen zij wellicht geld gaan verdienen door de verkoop van rijst. Boukadali: „Dankzij GRAT heb ik nu een geïrrigeerd rijstveld en ben ik niet meer afhankelijk van de regenval en de getijden van de rivier. Mijn oogst is veel groter dan de oogst die ik op de vlakke had en daarmee is er voor mijn gezin genoeg te eten.”

Voedingslessen

Issa Couliboly is de coördinator van het programma voedselzekerheid bij GRAT. Onder dat programma vallen voeding, agronomie, capaciteitsversterking (van de lokale boeren) en natuurlijke omgeving. GRAT is met dit programma actief in de regio's rond Djenné, Mopti en Tenenkou. Issa wil via zijn werk bij GRAT de bevolking minder afhankelijk maken van de klimatologische omstandigheden. „De geïrrigeerde rijstvelden zorgen voor een hogere rijstopbrengst en de groentetuinen en waterputten, die we hebben aangelegd voor hun vrouwen, leveren een goede aanvulling op het gezinsinkomen. „Toch komt er in de regio nog veel ondervoeding bij met name kinderen voor”, legt hij uit. „Niet omdat er niet voldoende eten zou zijn, maar omdat er onvoldoende kennis bestaat over gezonde en voedzame voeding. Onze voedingsdeskundige geeft daarom sinds kort voedingslessen aan moeders met jonge kinderen. Daarin leren de moeders hoe zij gezonde voeding kunnen klaarmaken. De cursussen zijn een groot succes, we hebben nu al meer inschrijvingen dan dat er plaatsen zijn!” ■

DE AARDE WARMT OP GEEF WERELDLEIDERS EEN TEKEN OP KLIMAATBELOFTE.NL

Een veranderend klimaat heeft rampzalige gevolgen, vooral voor mensen in ontwikkelingslanden. De klimaatop in Kopenhagen bepaalt de toekomst voor iedereen. Jouw stem telt. Teken op klimaatbelofte.nl

COUNTDOWN TO
COPENHAGEN

EEN INITIATIEF VAN FAIRCLIMATE / ICCO EN KERK IN ACTIE